

Britanie, S.U.A.). De apreciat, apelul la autori contemporani, în special la lucrările și memoriile lui Carol I, generalului Radu Rosetti, maiorului Dimitrie Cantea, generalului Angelescu, locotenent-colonelului I. Popovici, generalului Alex. Hiottu, colonelul C. N. Herjeu, Alexandru Averescu, Franz Rieger, contelui Max Caccia, Iconom Const. Nazarie, căpitanului George Brăescu, Constantin Argetoianu, Take Ionescu și mulți alții.

Ar fi fost utilă și o listă cu numeroasele abrevieri, acestea fiind explicate, de obicei, doar la prima mențiune sau la fiecare capitol, majoritatea neconvenționale, personale: Arh.N – Arhivele Naționale (dar și A.N. la p. 81), M.of. – “Monitorul Oficial”, M.o. – “Monitorul oastei”, FIMPR – *File din istoria militară a poporului român*, DIMPR – *Documente privind istoria militară a poporului român*, CPM – “Cercul publicațiilor militare”, AAR – Analele Academiei Române, Rdl – “Revista de istorie”, RM – *România Militară* -, R. Arm. – “Revista Armatei”, RI – “Revista Infanteriei”, R.R.M.- *România în războiul mondial 1916-1919*, D.A.D. – “Dezbaterile Adunării Deputaților”, DS – “Dezbaterile Senatului”, SMMIM – “Studii și materiale de muzeografie și istorie militară”, ASR – *Anuarul Statistic al României* și altele. De asemenea, imaginea și valoarea lucrării ar fi fost sporite prin integrarea unor poze, de exemplu, cu uniforme, decorații sau fotografii ale unor personalități militare.

Statutul social al militarilor armatei române în perioada 1878-1914 reprezintă o sinteză de referință în istoriografia română, datorită tematicii sale semnificative și importante pentru istoria statul român în formare, a prezentării sistematice, organizate și argumentate a sistemului militar românesc, pe baza a numeroase surse istorice din epocă.

Monica Negru

Maria Regina României, Jurnal de război 1916-1917. Precadat de însemnări din 1910-1916. Ediție îngrijită și prefață de Lucian Boia, București, Ed. Humanitas, 2014, 502 p.

În noiembrie 2014 a apărut la Editura Humanitas cartea *Maria Regina României. Jurnal de război 1916-1917*, ediție îngrijită de istoricul Lucian Boia. Această ediție este o traducere românească din limba engleză, realizată de Anca Bărbulescu, a însemnărilor zilnice ale reginei Maria.

Lucrarea debutează cu un text care nu face parte din jurnal, ci din amintirile reginei din perioada copilăriei și ai primilor ani în România, până la nașterea principelui Carol, scrise în intervalul 1910-1916, atunci când Maria nu-și pusese în gând să scrie un jurnal: “Simt dorința de a-mi așterne pe hârtie amintirile, ca să mi le pot rechemă în minte în anii ce vor urma; sunt atâtea lucruri pe care mă tem să nu le uit, dar nu știu câtuși de puțin în ce ordine am să le povestesc. Acesta nu se vrea a fi un jurnal și va fi prost scris. Niciodată n-am fost în stare să scriu cum trebuie...”¹ Împărțirea pe capitole corespunde caietelor reginei, în timp ce editorul și-a luat libertatea de a adăuga titluri și sumare la fiecare capitol, pentru o mai bună orientare a cititorului. De asemenea, fotografiile, desenele, sunt reproduse în facsimil din caietele reginei, ceea ce conferă lucrării un plus de valoare.

¹ Maria Regina României. *Jurnal de război 1916-1917*. Precadat de însemnări din 1910-1916, traducere din engleză de Anca Bărbulescu, ediție îngrijită și prefață de Lucian Boia, p. 21.

Regina Maria începe să-și țină constant un jurnal din 14/27 august 1916, chiar ziua intrării României în Primul Război Mondial până pe 11 iulie 1938, cu o săptămână înainte de moarte. Sunt în total 101 caiete, scrise în limba engleză. Confiscate de comuniști din arhiva Casei Regale, memoriile reginei Maria ajung la Arhivele Naționale, fără a fi date în cercetare, din motive lesne de înțeles. Ele au fost “închise” practic în Biroul de documente secrete. Cu toate acestea, două lucruri bune s-au făcut: jurnalele au fost păstrate și, mai mult decât atât, ele au fost microfilmate. Date în cercetare după 1990, jurnalele pot fi consultate numai pe microfilm, iar în original numai cu o aprobare specială.

În prefață, Lucian Boia face un istoric al publicării în timp a Jurnalului reginei: Regina Maria a României, *Însemnări zilnice*, vol I-X, 2006-2013, prin eliminarea primelor 14 caiete, care acoperă perioada războiului, datorită suprapunerii dintre Jurnal și memoriile reginei, publicate în limba engleză, sub titlul *The Story of My Life*, traduse în limba română sub titlul *Povestea vieții mele*. De menționat că, memoriile au apărut pentru prima dată, în trei volume, în anii 1934-35 și cu reeditări după 1990. Regina Maria a scris mai multe lucrări cu caracter autobiografic: *Adevărata regină Maria. Istoria unui suflet*, scrisă între 1922-23 și *Cartea de aduceri aminte*, elaborată între 1925-26. Lucian Boia subliniază că “N-au trecut însă din jurnal în memorii decât mai puțin de jumătate din filele acestora; în plus, chiar fragmentele preluate, de regulă fără mari modificări, au fost supuse totuși unei autocenzuri. Sunt eliminate sau atenuate tocmai impresiile – și uneori izbucnirile – cele mai sincere ale reginei care, evident, nu puteau fi făcute publice...”² Așadar, ediția de față este o traducere completă și netrunchiată a jurnalului reginei Maria.

De asemenea, în 2007 la editura Allfa, Diana Mandache a publicat lucrarea Regina Maria a României, *Capitole târzii din viața mea. Memorii redescoperite*. Acesta este de fapt ultimul volum al memoriilor Mariei, care descrie evenimente de după terminarea primului război mondial, un manuscris considerat dispărut, dar din care s-au publicat fragmente în 1939, în revista britanică “The Cornhill Magazine”. Manuscrisul a fost descoperit de Diana Mandache în Arhivele Naționale ale României.³

Titlul cărții de față aparține editorului – *Jurnal de război 1916-1917* – pentru că regina Maria “a jucat un rol deloc neglijabil în orientarea generală a României în preajma și în timpul războiului, ...a fost războiul ei, ... a fost singura persoană care a crezut neabătut în victorie, din primul până în ultimul moment.”⁴

Cuprinsul este structurat astfel:

„Aș vrea să fiu eu rege”. *Jurnalul de război al reginei Maria*. Prefață de Lucian

Boia

Prolog. *Amintiri și mărturisiri: primii pași ai unei prințese (1910-1916)*;

- I. “Soarele strălucește și va fi război” (octombrie 1914; august-septembrie 1916);
- II. Țara în primejdie (septembrie-octombrie 1916);
- III. Moartea principelui Mircea și refugiu în Moldova (octombrie-noiembrie 1916);
- IV. Primele săptămâni la Iași (noiembrie-decembrie 1916);
- V. În pragul unui nou an (decembrie 1916-ianuarie 1917);

² *Ibidem*, p. 6.

³ O recenzie a acestei lucrări este publicată în “Revista Arhivelor”, nr. 3-4/2007, pp. 306-309.

⁴ Maria Regina României, *Jurnal de război...*, p. 7

VI. O iarnă geroasă și tristă (ianuarie-martie 1917);

VII. Raze de speranță (martie-mai 1917).

Acest volum va fi urmat, după cum ne spune editorul, de alte două volume, în care “pe regină o așteaptă momente de triumf, dar și noi și teribile încercări.”⁵

Jurnalul reginei Maria este cea mai reușită operă literară a ei, cunoscând preocupările reginei în acest sens. Este viața ei, cu întâmplările prin care a trecut împreună cu familia ei și cu țara care a adoptat-o. Regina însăși este un personaj care trece de la agonie la extaz, dar nu ca protagoniste din tragediile antice, ci mai degrabă ca un personaj dintr-un film hollywoodian, al cărui final este fericit pentru posteritatea sa. Mai mult decât atât, jurnalul este un bun instrument de lucru în cercetarea istorică a perioadei, oferind un tablou complet al vieții politice, sociale, cotidiene, asupra desfășurării războiului, alianțelor și relațiilor externe.

Mirela Tirnă

Gudrun-Liane Ittu, *Arta plastică a germanilor din România. 1945-1989*, București, Editura Academiei Române, 2014, 272 p.

Cartea *Arta plastică a germanilor din România. 1945-1989* este a treia lucrare din ciclul dedicat artei plastice a etnicilor germani din România, primele două fiind *Tradiție, modernitate și avangardă în arta plastică a germanilor din Transilvania la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX și Artiști plastici germani din România. Între tradiție, modernitate și compromis ideologic. Anii 1930-1944*. Autor este dr. Gudrun-Liane Ittu, cercetător științific la Institutul de Cercetări Socio-Umane din Sibiu. Cartea a fost publicată cu ajutorul unei subvenții acordate de Autoritatea Națională pentru Cercetare Științifică, obținute prin participarea la competiția națională din decembrie 1914. Referenții științifici ai lucrării sunt prof. univ. dr. Paul Helmuth Niedermayer, membru corespondent al Academiei Române, și dr. Valentin Mureșan.

În introducere, autoarea explică geneza și scopul cărții sale, o monografie a vieții artistice a etnicilor germani din România comunistă, în context intern și internațional, dintr-o perspectivă interdisciplinară, care îmbină metodele istoricului cu cele ale sociologului și politologului.

Este o lucrare de sinteză, în care fenomenul plastic este analizat din perspectiva descrierilor în cotidienele și ziarele de limbă germană din România, în publicațiile periodice din spațiul lingvistic german, în revistele de artă din țară, în lucrările de artă, precum și din cercetările autoarei la colecții muzeale și particulare, expoziții retrospective.

În capitolul 1, *Scurt istoric al minorității germane din România*, autoarea explică rolul acestui demers istoric pentru a evidenția valoarea artei plastice a germanilor din țară. Grupuri de germani au trăit secole în Transilvania, Banat, Maramureș, Bucovina, Dobrogea și Vechiul Regat. Grupul cel mai vechi și mai organizat a fost al sașilor transilvăneni, a căror instituție politică supremă era *Universitatea Săsească*. Al doilea grup l-au format germanii colonizați după 1716 în Banat, în Bucovina mai ales după 1775, când este integrată Imperiului Habsburgic, iar coloniștii germani au dezvoltat un important centru cultural. În România Mare, conform recensământului din 1930, erau în

⁵ *Ibidem*, p. 14.